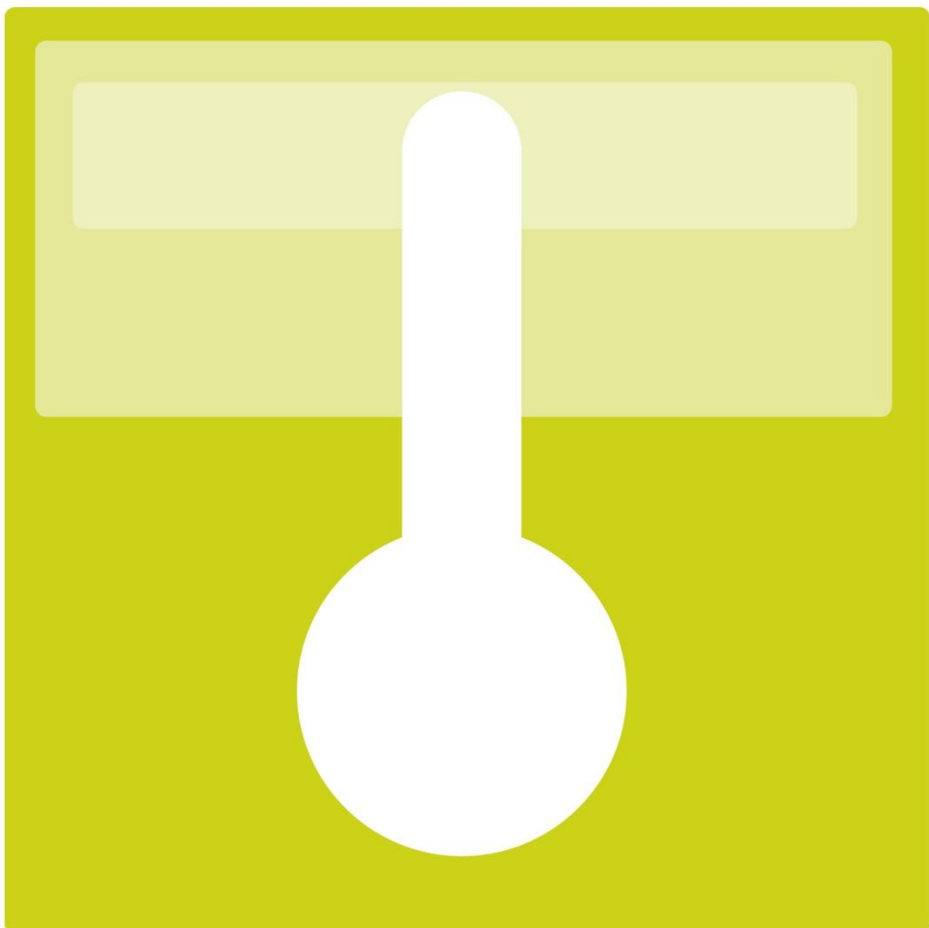

Støtte- og inspirationsmateriale

>Dagtilbud

Børnemiljøtermometer og relationsværktøjer

2010

Indledning

Denne pjece giver inspiration til, hvordan dagtilbud og kommuner kan anvende den systematiske dokumentation af faglige kvalitetsoplysninger, som indsamles via Børnemiljøtermometeret – i det efterfølgende forkortet BMT.

BMT er et gratis internetbaseret redskab, som via spørgeskemaer til børnene og/eller pædagogisk observation af børnene kan undersøge børnemiljøet i dagtilbuddet ud fra et børneperspektiv. BMT giver således pædagoger, ledelse, forvaltning og kommunalbestyrelse mulighed for at sætte fokus på et af de vigtigste forhold i dagtilbuddet: Børns trivsel.

Redskabet giver herudover forvaltningen i den enkelte kommune mulighed for at bremarke på resultaterne af de BMT-undersøgelser af børnemiljøet, som dagtilbuddene i kommunen har gennemført.

BMT suppleres af tre relationsværktøjer, som benævnes henholdsvis "Relationskema", "Venskabsskema" og "Relationsblomst". Hvor BMT afdækker børnemiljøet bredt, kan relationsværktøjerne anvendes til at gå i dybden i det opfølgende arbejde i forhold til børnenes indbyrdes sociale relationer og relationer mellem barn og voksen. Relationsværktøjerne giver – modsat BMT – ikke mulighed for systematisk opsamling af dokumentation, og dette støtte- og inspirationsmateriale er således primært målrettet de kvalitetsoplysninger, som indsamles med BMT.

Kommuner og dagtilbud har forskellige tilgange og traditioner i forhold til arbejdet med faglig kvalitet, og arbejdet med kvalitetsoplysninger skal naturligvis tilpasses den enkelte kommunes og dagtilbuds lokale praksisser og behov. Pjecen her er således ment til inspiration.

I forhold til vejledning i, hvordan BMT konkret skal anvendes, henvises der til vejledning om BMT og relationsværktøjer eller til <http://www.bm-termometeret.dk/>

Pr. 1. juli 2010 er lovkravet til dagtilbuddenes arbejde med børnemiljø ændret, således at arbejdet med børnemiljøet skal integreres i arbejdet med de pædagogiske læreplaner, så det pædagogiske arbejde og børnemiljøet ses og forstås i tæt sammenhæng. Sidste afsnit i denne pjece skitserer kort eksempler på, hvordan en BMT-undersøgelse kan anvendes i sammenhæng med de pædagogiske læreplaner.

Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) har udviklet BMT og relationsværktøjerne med udgangspunkt i erfaringer fra praktikere. DCUM udbyder BMT på sitet www.bm-termometeret.dk.

Hvem er målgruppen

Denne pjece henvender sig til alle, der arbejder med faglige kvalitetsoplysninger i relation til BMT, og retter sig dermed mod:

- Personale og ledelse i dagtilbud
- Forvaltning
- Politikere

På de følgende sider kan du læse om:

- Redskabets anvendelsesmuligheder
- Rammer for anvendelse af faglige kvalitetsoplysninger
- Anvendelsen af faglige kvalitetsoplysninger af:
  - Ledere, medarbejdere og forældre i de enkelte dagtilbud
  - Den kommunale forvaltning
  - Kommunalbestyrelsen og borgere

Derudover er der sidst i pjecen en oversigt over supplerende litteratur.

Redskabets anvendelsesmuligheder

Nedenstående tabel indeholder en kort karakteristik af BMT og relationsværktøjerne:

Aldersgruppe	<p><i>BMT</i> Spørgeskemaer til de 4-6-årige, som interviewes af forældrene eller pædagogisk personale. Observationsskemaer til de 0-4-årige børn, der foretages af det pædagogiske personale.</p> <p><i>Relationsværktøjer</i> Anvendes til hele aldersgruppen</p>
Læreplanstemaer	<p><i>BMT</i> Dækker flere af temaerne i de pædagogiske læreplaner, som fx alsidig personlig udvikling, sociale kompetencer, sproglig udvikling, krop og bevægelse og kulturelle udtryksformer og værdier.</p> <p><i>Relationsværktøjer</i> Relationsværktøjerne retter sig primært mod læreplanstemaet alsidig personlig udvikling og sociale kompetencer.</p>
Anvendelsesniveau	<p><i>BMT</i> Tager udgangspunkt i børnegruppen. Det er ikke påkrævet, at alle børn i dagtilbuddet vurderes.</p> <p><i>Relationsværktøjer</i> Relationsværktøjerne tager udgangspunkt i det enkelte barn.</p>
Redskabets karakter	<p>Redskaberne er udviklet i dialog med og på baggrund af erfaringer fra praktikere. BMT er efterfølgende blevet kommenteret af forskere.</p>
Hvem registrerer	<p><i>BMT</i> Det pædagogiske personale eller for de ældstes vedkommende registrerer evt. forældrene børnenes svar og/eller de pædagogiske observationer direkte på http://www.bm-termometeret.dk – hvis børnenes svar eller observationerne er skrevet ned på et papirskema, skal svarene efterfølgende registreres på http://www.bm-termometeret.dk/</p> <p><i>Relationsværktøjer</i> Det pædagogiske personale registrerer oplysningerne vedr. relationsværktøjerne i papirskemaer. Relationsværktøjerne er ikke it-understøttede, og oplysningerne registreres således alene på de fysiske skemaer.</p>
Hvornår registreres	<p>BMT er et så fleksibelt system, at der løbende kan indskrives data.</p>

Hvor ofte undersøges	Der er ikke krav om, hvor ofte der skal foretages en BMT-undersøgelse. Der kan foretages en BMT-undersøgelse på baggrund af behovet i det enkelte dagtilbud.
Sammenligningsmulighed	Det enkelte dagtilbud kan følge egen udvikling fra år til år, mens kommunen samlet set kan følge dagtilbuddenes resultater.
Metode til dataindsamling	Spørgeskemaer for børn mellem 4-6 år. Observationskemaer til de 0-4-årige børn på gruppeniveau.

Fordele og opmærksomhedspunkter

Ethvert valg af redskab til systematisk dokumentation indebærer et valg af fokus, og dermed også en række fravalg. Der er således både fordele og opmærksomhedspunkter, som den enkelte kommune og dagtilbud skal være opmærksom på, når BMT anvendes.

Fordele ved at anvende Børnemiljøtermometeret og relationsværktøjerne

Anvendelse af BMT indebærer en række fordele, som kan fremhæves. Disse er:

1. Det er et lovkrav, at børnemiljøet skal ses i et børneperspektiv, og en BMT-undersøgelse undersøger børnemiljøet ud fra et børneperspektiv.
2. BMT-undersøgelser giver en pejling af dagtilbuddets børnemiljø og giver anledning til pædagogiske drøftelser, refleksioner og evt. uddybende kortlægning af udvalgte temaer. BMT-undersøgelsen kan anvendes som ramme for arbejdet med de pædagogiske læreplaner, ligesom BMT-undersøgelsen kan anvendes til at understøtte arbejdet med de mål, som dagtilbuddet har opstillet i relation til de pædagogiske læreplaner.
3. BMT er let at anvende på grund af den brugervenlige hjemmeside www.bm-termometeret.dk, og mange praktikere har gode erfaringer med brugen af BMT. Redskabet sætter tankeprocesser i gang, og flere praktikere har pointeret, at tiden der bruges på BMT, kommer positivt tilbage.
4. BMT er fleksibelt og kan nemt tilpasses til det enkelte dagtilbuds behov, idet redskabet giver mulighed for at undersøge udvalgte emner.

Leder: BMT tvinger os til at se børnemiljøet ud fra et børneperspektiv og det sætter altså en masse refleksion i gang i personalegruppen. Tallene fra BMT giver også et godt afsæt til arbejdet med de pædagogiske læreplaner, da BMT-undersøgelsen viser, hvor der er behov for at styrke den pædagogiske indsats.

Anvendelse af relationsværktøjerne indebærer en række fordele, som kan fremhæves. Disse er:

1. Relationsværktøjerne hjælper til at kortlægge børnenes sociale relationer indbyrdes og relationerne mellem barn og voksen, og værktøjerne kan udgøre en vigtig hjælp til at synliggøre de børn, som ingen eller meget få venner eller voksenkontakt har.
2. Relationsværktøjerne kan iværksættes på baggrund af en BMT-undersøgelse, men kan også anvendes uafhængigt. Relationsværktøjerne giver personalet mulighed for at iværksætte en systematisk indsats i relation til at forbedre børnenes indbyrdes sociale relationer.
3. Venskabskemaet er hurtigt at udfylde sammen med børnene og giver et godt overblik over børnenes indbyrdes relationer, som kan være øjenåbnende i forhold til at få øje på børn, der bevæger sig i periferien og kun har få venskaber eller sporadisk kontakt med voksne.
4. Relationsværktøjerne kan være en måde til hurtigt og systematisk at få sat fokus på børn, der har behov for støtte til at danne venskaber.
5. Relationsværktøjerne kan give anledning til omstrukturering af børnegrupperne med henblik på at understøtte børnenes indbyrdes venskaber og relationer.

Pædagog: "Det bedste ved Relationsblomsten er, at der skabes øget opmærksomhed på de børn, som er meget alene, ligesom værktøjet giver et konkret billede af, hvilke situationer, det drejer sig om, hvordan situationen er opstået, og hvad barnet er optaget af."

Opmærksomhedspunkter ved anvendelse af Børnemiljøtermometeret og relationsværktøjerne

Når et dagtilbud eller en kommune anvender BMT og relationsværktøjerne, er der en række forhold, man skal være opmærksom på:

1. Børneperspektivet betyder, at en BMT-undersøgelse afspejler et øjebliksbillede i børnenes dagligdag – snarere end et billede af det generelle børnemiljø i dagtilbuddet.
2. En undersøgelse med BMT kan ikke stå alene. Det er vigtigt og nødvendigt, at konkrete pædagogiske indsatser bliver iværksat, hvis man bliver opmærksom på problematiske forhold i børnemiljøet. Hvis en BMT-undersøgelse fx viser, at flere børn oplever, at de ikke har nogen venner eller bliver drillet, kan dagtilbuddet anvende relationsværktøjerne i forhold til at opnå større viden om børnenes indbyrdes relationer, som kan danne grundlag for den videre indsats for at styrke børnenes relationer.
3. BMT er ikke baseret på forskning, men derimod på praktikeres erfaringer.
4. Når man anvender BMT, har ledelsen i dagtilbuddet og kommunen adgang til at udtrække de samlede resultater for kommunen og de enkelte dagtilbud. Når en kommune anvender benchmarking-funktionen er det vigtigt, at resultaterne fra denne ikke anvendes som en facitliste. I stedet kan resultaterne med fordel an-

vendes til at reflektere over, om resultaterne modsvarer kommunens eller det pædagogiske personales egne målsætninger.

5. Relationsværktøjerne er – modsat BMT – ikke it-understøttet og giver således ikke mulighed for systematisk at indsamle, lagre og sammenligne data over tid.

Rammer for arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger

I det følgende beskrives nogle overvejelser, som kan være relevante at tage højde for, inden dagtilbud eller kommunen igangsætter arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger.

Formål med faglige kvalitetsoplysninger

Tanken bag redskaber til indsamling af faglige kvalitetsoplysninger er, at redskaberne skal understøtte arbejdet med systematisk dokumentation og kvalitetsudvikling i dagtilbuddene. Dokumentation eller faglige kvalitetsoplysninger er dog ikke interessant i sig selv, men bliver således først interessant, når de indgår i og medvirker til refleksion og læring i dagtilbuddene og kommunerne.

Hvis det er nyt for det enkelte dagtilbud at indsamle og formidle den form for faglige kvalitetsoplysninger, som indsamles med BMT, kan det være vigtigt at skabe klare rammer for, hvordan dokumentationen anvendes i det enkelte dagtilbud, i forvaltningen og evt. af politikere.

Herudover er det uhyre vigtigt, at dokumentationen opleves som meningsfuld for det pædagogiske personale og har sammenhæng med det øvrige pædagogiske arbejde. Meningsfuld dokumentation er dokumentation, hvor personalet oplever at få en indsigt, der giver anledning til pædagogisk refleksion, som igen giver anledning til nye måder at se og handle på i hverdagen, hvilket i sidste ende medfører, at børnenes læring, trivsel og udvikling i dagtilbuddet bliver endnu bedre.

Meningsfuld dokumentation handler også om balance mellem den viden, som forvaltningen har behov for og den viden, som det pædagogiske personale kan anvende i det daglige pædagogiske arbejde. Det er således vigtigt, at forvaltning og politikere har viden om forholdene på dagtilbudsområdet, idet denne viden kan blive udslagsgivende for kommunens målsætninger og prioriteringer på området. På den anden side er det afgørende, at dokumentationen og de faglige kvalitetsoplysninger også kan anvendes af det pædagogiske personale i det daglige pædagogiske arbejde i forhold til at skabe refleksion og udvikling.

Organisering af brugen af faglige kvalitetsoplysninger

Uanset om BMT anvendes af hele kommunen eller af enkelte dagtilbud i kommunen, er det væsentligt, at der på ledelses- eller forvaltningsniveau tages initiativ til, at der formuleres et klart formål med anvendelsen af redskabet, og at dette formål formidles til de involverede medarbejdere.

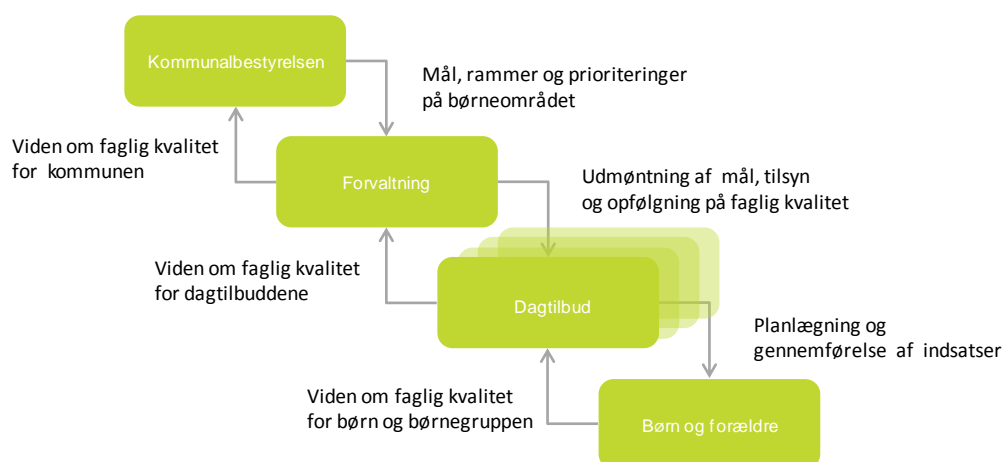
Inden dagtilbuddet eller kommunen anvender BMT, er det endvidere relevant at fastlægge de overordnede principper for, hvordan arbejdet skal organiseres. Hvis arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger skal forankres i det daglige arbejde i dagtilbuddene i kommunen, er det vigtigt, at det pædagogiske personale også indgår i drøftelser af resultaterne. Dette understøtter et medejerskab blandt ledere og medarbejdere og er afgørende for, at arbejdet med faglig kvalitet opleves som meningsfuldt.

Denne dialog kan tænkes på tværs af alle niveauer – både den øverste politiske og administrative ledelse, udviklingskonsulenter og pædagogiske konsulenter i forvaltningen og ledere og medarbejdere i dagtilbuddene.

Dialogen mellem og på tværs af de forskellige niveauer kan ses som en feedback-proces, hvor politikerne opstiller nye mål og særlige indsatsområder på baggrund af dialog og fælles drøftelser af sammenhængen mellem den pædagogiske indsats og de ændringer, som man kan se af indsatsen.

Dette betyder, at dokumentationen kan danne grundlag for en mere generel vurdering af, hvordan indsatsen samlet set bidrager til at indfri de overordnede målsætninger omkring børnemiljø og trivsel.

Figuren nedenfor illustrerer tankegangen. Mellem og på tværs af de forskellige niveauer foregår en løbende dialog om resultaterne. Boksene ud for de enkelte niveauer illustrerer, at der typisk vil være forskellige fokusområder på de forskellige niveauer.

Anvendelse i dagtilbuddet

De faglige kvalitetsoplysninger, som indsamles med BMT skal bidrage til, at det enkelte dagtilbud kan gennemføre en systematisk kvalitetsudvikling af børnemiljøet. Dokumentationen giver den enkelte medarbejder og det enkelte dagtilbud en større viden om resultaterne af den pædagogiske praksis. Denne viden kan det enkelte dagtilbud anvende i pædagogiske overvejelser og drøftelser om, hvordan praksis kan videreudvikles, så børnemiljøet skaber de bedst mulige rammer for børnenes trivsel, udvikling og læring.

BMT bidrager til intern faglig refleksion

En BMT-undersøgelse giver viden om børnemiljøet, herunder aspekter af børnemiljøet der skal afdækkes mere grundigt, og hvor der skal iværksættes nye indsatser. Følgende er eksempler herpå;

Et dagtilbud har gennemført en BMT-undersøgelse, som har vist, at drilleri ifølge børnene er udbredt i dagtilbuddet. Dagtilbuddet spørger efterfølgende børnene mere specifikt til begrebet drilleri og laver optællinger af drillerierne blandt børnene i en periode. På denne måde får det pædagogiske personale en større viden om omfanget af drillerier. Det pædagogiske personale har herudover en dialog med børnene om drilleri, hvor det viser sig, at nogle af børnene opfatter personalets krav som drilleri, hvis børnene er midt i en god leg. Andre børn skelner mellem drilleri for sjov og drilleri for alvor. Disse opdagelser betyder, at drilleri bliver et emne, som dagtilbuddet arbejder videre med og opstiller mål for i relation til læreplanstemaet "Sociale kompetencer".

Andre dagtilbud har gennemført en BMT -undersøgelse, som har været en øjenåbner i forhold til børnenes oplevelse af for megen 'skæld ud'. Det videre arbejde med at undersøge, hvor ofte børnene får skæld ud har givet indsigt i, at forklaringen har skullet findes i dagtilbuddets fysiske rammer, som giver børnene lyst til at løbe indenfor og kure ned ad et langt gelænder på trappen, hvilket ikke er tilladt i dagtilbuddet.

Resultaterne af en BMT-undersøgelse kan fx drøftes af ledelse og personale på personaalemøder eller pædagogiske dage. Her kan resultaterne udforskes og det kan drøftes, om resultaterne afspejler de pædagogiske mål. Det kan ligeledes være relevant at drøfte, om der er behov for justeringer af den pædagogiske praksis, metoder og aktiviteter i forhold til at sikre, at dagtilbuddets børnemiljø på bedst mulig vis understøtter børnenes trivsel, udvikling og læring.

BMT kan anvendes som grundlag for:

- **Formulering af pædagogiske målsætninger:** De samlede resultater kan danne grundlag for drøftelse af de pædagogiske målsætninger. Det kan være, at resultaterne viser, at børnenes sociale relationer er dårligere, end man havde forventet, og at man derfor skal formulere en ny målsætning om at styrke børnenes indbyrdes lege og relationer.
- **Refleksion over pædagogiske mål, metoder mv.:** Ledelse og personale kan fokusere på, om drøftelser af resultater af BMT-undersøgelsen har givet anledning til refleksion, om der er behov for ændringer i tilrettelæggelsen af den pædagogiske praksis – det kan både være ændringer i valg af aktiviteter, rutiner, relationer eller faciliteter.

- **Tilrettelæggelse af indsatsen rettet mod børn med særlige behov:** Resultaterne af BMT-undersøgelsen kan også anvendes til refleksion over de enkelte børns individuelle behov. Hvis der er en del af børnegruppen, som har behov for ekstra støtte, kan det være tegn på, at den pædagogiske praksis ikke i tilstrækkelig grad understøtter børnenes trivsel og udvikling.
- **Videre arbejde med relationsværktøjer:** Efter gennemførelse af BMT-undersøgelsen kan dagtilbuddet vælge at sætte yderligere fokus på børnenes sociale relationer i daginstitutionen. Pædagogerne kan fx på baggrund af "Venskabsskemaet" få øje på og iværksætte en særlig indsats i forhold til de børn, der har brug for støtte til at etablere venskaber. Værktøjet "Relationsblomsten" kan anvendes til at kortlægge, hvem der leger med hvem og hvem der tager initiativ til kontakt. Alt sammen elementer, som har stor betydning for børnenes trivsel.

Dialog med forældre

I det enkelte dagtilbud kan det pædagogiske personale fx anvende resultater fra BMT-undersøgelsen til at dokumentere kvaliteten af børnemiljøet i dagtilbuddet over for forældrene. Resultaterne kan således fremlægges for dagtilbuddets forældrebestyrelse som led i drøftelserne af principperne for dagtilbuddets arbejde og for anvendelsen af den fastsatte budgetramme, eller som led i opfølgningen på den pædagogiske læreplan eller pædagogiske indsatsområder.

Resultaterne kan ligeledes præsenteres for den samlede forældregruppe på et forældremøde, evt. i forbindelse med opfølgning på den pædagogiske læreplan eller særlige indsatsområder.

Dialog med forvaltning

Det enkelte dagtilbud kan anvende resultaterne fra BMT-undersøgelserne som dokumentation og i dialogen med forvaltningen.

Anvendelse i forvaltningen

Forvaltningen fastsætter politiske mål for dagtilbuddene inden for de lovgivningsmæssigt fastsatte rammer. Dagtilbuddene konkretiserer de politiske mål og tilrettelægger den konkrete pædagogiske praksis.

BMT kan støtte forvaltningen i at skabe en sammenhængende dialog mellem kommunalbestyrelse og dagtilbud. Resultaterne fra en BMT-undersøgelse kan således anvendes til at koordinere og understøtte en fælles udviklingsretning i den faglige kvalitet af kommunens dagtilbud.

Tilsyn og dialog med fokus på kvalitetsudvikling

BMT giver forvaltningen mulighed for systematisk dokumentation i forhold til de enkelte dagtilbuds muligheder og udfordringer i forhold til at skabe et børnemiljø, som understøtter børnenes trivsel, udvikling og læring.

Denne viden kan give forvaltningen et signal om, i hvilke dagtilbud og hvilke aspekter af børnemiljøet, der kan være behov for særlig opmærksomhed mhp. udviklingen af børnemiljøet.

Resultaterne af en BMT-undersøgelse kan ligeledes anvendes til at styrke vidensdeling mellem dagtilbudslederne omkring børnemiljøet. Det kan fx ske på ledermøder og i ledernetværk, hvor forvaltningen kan facilitere drøftelser om børnemiljøet. Dermed kan dagtilbud, som har udfordringer i relation til børnemiljøet, drage nytte af erfaringer fra dagtilbud, som har opnået gode resultater i arbejdet med børnemiljøet. Resultaterne kan hermed anvendes som grundlag for at igangsætte fælles udviklingsprojekter, kompetenceudvikling, kurser og temadage på tværs af dagtilbudsområdet.

Eksempel på anvendelse af **Børnemiljøtermometeret**

Forvaltningen udarbejder en kvalitetsrapport på dagtilbudsområdet, der indeholder BMT-resultater fra alle kommunens dagtilbud. Disse resultater præsenteres for politikerne suppleret af praksisfortællinger både gennem dialog og skriftligt materiale. Politikerne får således indsigt i børnenes hverdagsliv set i børnehøjde og præsenteres for levende og systematisk dokumentation om det gode børneliv i kommunens dagtilbud, som kan anvendes til at udarbejde nye målsætninger for områder eller ved behov prioritere flere ressourcer til arbejdet.

Benchmarking i kommunen

BMT giver forvaltningen mulighed for kontinuerlig og systematisk sammenligning af kommunens daginstitutioners børnemiljø, herunder at sammenligne resultaterne på landsplan og til at følge udviklingen i daginstitutionernes arbejde på området. Forvaltningen har således mulighed for at se og sammenligne overordnede dataudtræk/resultater for børn fra omkring 4-års alderen inden for en kommunes daginstitutioner – dvs. i børnehaver, integrerede institutioner og på fritidshjem.

På den måde får forvaltningen et overblik over børnemiljøet i kommunens daginstitutioner, ligesom forvaltningen kan måle på de konkrete resultater af daginstitutionernes indsats for et godt børnemiljø. En fælles, kommunal handlingsplan for det videre arbejde med børnemiljøet kan være det næste skridt.

Den enkelte daginstitution har ikke selv adgang til benchmarking. Det er således udelukkende et tilbud til det kommunale forvaltningsniveau, som har ansvar for at koordinere kommunens børne- og ungepolitik.

Forvaltningen kan vælge at offentliggøre kommunens resultater, eventuelt i forbindelse med kvalitetsrapporter og evalueringer. Det anbefales at informere dagtilbuddene og eventuelt invitere til et møde, hvor udvalgte dagtilbud præsenterer netop deres indsats for et godt børnemiljø. På den måde understøttes udveksling af ideer og erfaringer på tværs.

Hvornår kan forvaltningen foretage benchmarking?

Benchmarking med BMT forudsætter, at mindst to af kommunens daginstitutioner har oprettet og gennemført spørgeskemaundersøgelser i BMT.

Dagtilbuddene kan afvikle deres spørgeskemaundersøgelser både elektronisk (via internettet) og på papir, men benchmarking på kommunalt niveau forudsætter, at institutionerne har ført besvarelser fra eventuelle papirskemaer ind i systemet.

Når dagtilbuddene tilmelder sig og anvender BMT, er det en forudsætning, at dagtilbuddet accepterer vilkårene for brug af BMT. Et af vilkårene er blandt andet, at dagtilbuddets resultater i en vis udstrækning bliver tilgængelige for det kommunale niveau.

Det anbefales, at forvaltningen orienterer dagtilbuddene om, at der foretages kommunal benchmarking af BMT-resultaterne. Samtidig bør det oplyses, hvordan og i hvilken sammenhæng kommunens samlede resultater fra daginstitutionernes undersøgelser vil blive anvendt. Det er naturligvis også en mulighed, at dagtilbuddene inddrages aktivt i processen.

Kan der foretages benchmarking på dagplejeområdet?

Det er ikke muligt at benchmarke resultater fra dagplejeområdet, men dagplejelederen i kommunen kan få adgang til de enkelte dagplejepædagogers undersøgelser og foretage resultatudtræk enten samlet eller på tværs af de enkelte dagplejepædagogers dagplejehjem/legestuer og eventuelle distrikter.

Dagplejelederens resultatudtræk viser besvarelser i antal og procent og giver et unikt overblik over børnemiljøet i kommunens dagplejehjem og legestuer.

Anvendelse af kommunalbestyrelse og politikere

Kommunalbestyrelsen har ansvar for at fastsætte mål og rammer for dagtilbuddenes virksomhed. Derfor skal kommunalbestyrelsen kende til vilkår, muligheder og udfordringer for kommunens dagtilbud. Faglige kvalitetsoplysninger er et vigtigt redskab til at give den politiske ledelse kendskab til børnemiljøet i dagtilbuddene.

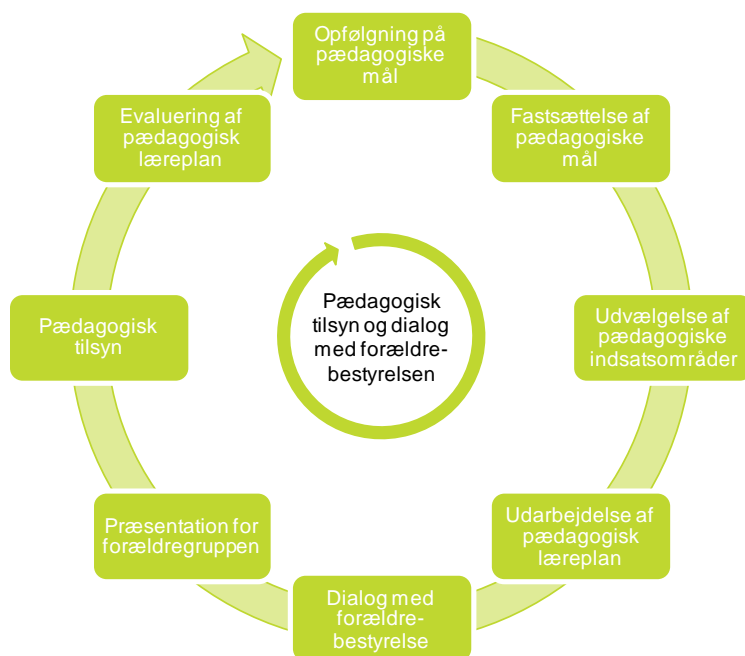
Fastlæggelse og opfølgning på mål og rammer

BMT kan anvendes som grundlag for at drøfte de politiske målsætninger for dagtilbudsområdet. De samlede resultater giver kommunalbestyrelsen et statusbillede på, om børnemiljøet i dagtilbuddene understøtter børnenes trivsel, udvikling og læring i tilstrækkelig grad. Resultaterne kan hermed danne et systematisk grundlag for den politiske drøftelse af dagtilbuddenes kvalitet – og i forlængelse heraf fastlæggelse af de politiske målsætninger fremadrettet.

BMT tegner også et billede af dagtilbuddenes vilkår, muligheder og udfordringer, som kan anvendes til en drøftelse af, hvilke fremtidige kommunale områder der skal prioriteres med henblik på at styrke børnemiljøet og dagtilbuddenes kvalitet.

Kommunalbestyrelsen kan anvende resultaterne fra BMT-undersøgelserne som opfølgning på, om den pædagogiske indsats lever op til de fastsatte mål for området.

Eksempel på årshjul:

Kommunalbestyrelsens dialog med borgere

BMTs resultater kan også styrke kommunalbestyrelsens dialog med forældre og borgere. Kommunalbestyrelsen kan anvende resultaterne som opfølgning på, om den pædagogiske indsats lever op til de fastsatte mål for området. Opfølgning kan oplyse forældre og andre borgere om kommunens overordnede kvalitet på dagtilbudsområdet og kan således danne grundlag for forældres valg af daginstitution. Åbenheden omkring daginstitutionernes resultater kan dermed både styrke politikeres udvikling af daginstitutionerne og forældrenes valg af daginstitution.

Eksempler på BMT-undersøgelse og pædagogiske læreplaner

Folketinget vedtog i juni måned 2010 en ændring af reglerne om børnemiljø i dagtilbud. Fra den 1. juli 2010 skal det fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan arbejdet med et godt børnemiljø bliver en integreret del af det pædagogiske arbejde, jf. dagtilbudslovens § 8, stk. 4.

Børnemiljøet i et dagtilbud og børns muligheder for at lære er tæt forbundne, og i relation hertil kan en BMT-undersøgelse med fordel sammentænkes med det pædagogiske arbejde. Den konkrete kobling af de to aspekter kan ske på mange forskellige måder.

I det følgende skitseres kort, hvordan BMT kan anvendes i sammenhæng med de pædagogiske læreplaner, så det pædagogiske arbejde og børnemiljøet gensidigt understøtter hinanden.

Følgende to eksempler illustrerer kort, hvordan en BMT-undersøgelse kan anvendes i sammenhæng med de pædagogiske læreplaner.

Eksempel 1

1. Dagtilbuddet udvælger BMT- temaet 'Drilleri og Mobning' og foretager en BMT-undersøgelse af dette tema.
2. BMT-undersøgelsens resultat danner udgangspunkt for opstilling af mål inden for læreplanstemaet 'Sociale kompetencer' og 'Alsidig personlig udvikling'.

Eksempel 2

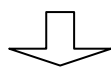
1. Dagtilbuddet har opstillet et pædagogisk mål inden for temaet Krop og Bevægelse
2. Dagtilbuddet anvender dele af BMT-undersøgelsen som led i evalueringen af, hvorvidt de opstillede mål i forhold til det valgte læreplanstema er nået.

Eksempel 3.

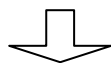
1. Dagtilbuddet foretager en fuld BMT-undersøgelse af børnemiljøet
2. BMT-undersøgelsens resultater danner udgangspunkt for opstilling af mål i forhold til flere læreplanstemaer og selvvalgte temaer.

Ad 1.

Dagtilbuddet foretager en BMT-undersøgelse af temaet 'Drilleri og Mobning' i BMT-undersøgelsen.

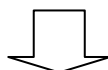
BMT-undersøgelsen viser, at flere børn i børnehaven ikke oplever at have en ven i børnehaven.

Dagtilbuddet anvender dette BMT-resultat som udgangspunkt for valg af pædagogisk indsatsområde og mål i relation til at styrke børnenes sociale kompetencer. Konkret opstiller dagtilbuddet et mål om, at alle børn skal have en ven i børnehaven inden for læreplanstemaet 'Sociale Kompetencer', ligesom der igangsættes aktiviteter, der understøtter dette mål.

Ad 2.

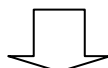
Dagtilbuddet har opstillet et mål om, at alle børn skal have styrket deres motorik, som bl.a. skal ske ved, at børnene får bedre muligheder for og øget lyst til at bevæge sig, løbe og kravle på legepladsen. Efter to år skal dagtilbuddet evaluere, om målene i de pædagogiske læreplaner er nået.

Dagtilbuddet foretager en BMT-undersøgelse af temaet 'Fysiske rammer' evt. før og efter igangsættelsen af indsatsen for at se, om børnene oplever, at legepladsen er interessant og fysisk udfordrende.

Ad. 3

Dagtilbuddet foretager en fuld BMT-undersøgelse. Dagtilbuddet har besluttet at dykke ned i alle forhold, der viser sig at være kritiske i forhold til en større gruppe af børn.

Resultaterne tænkes ind i forhold til samtlige læreplanstemaer, således at der opstilles udviklingsmål i forhold til alle kritiske områder.

Beregning og forståelse af point i BMT

Hvis undersøgelsen er afviklet over internettet, kan der printes en oversigt over resultaterne, når undersøgelsen er afsluttet.

Resultatberegningen foregår automatisk og giver brugerne overblik over resultaterne på flere måder:

- Simple tabeller viser, hvor mange børn (antal og omregnet i procent), der har sat kryds ved de enkelte svarmuligheder ved hvert spørgsmål
- Point for hvert emne (fx "dig og de andre i børnehaven" eller "mad") i undersøgelsen viser, hvordan institutionen klarer sig på en skala fra 0 til 10, hvor 10 er bedst
- Et søjlediagram over pointtallene for hvert emne i undersøgelsen gør det let at se, hvor institutionen klarer sig godt, og hvor en indsats er påkrævet.

Pointtildelingen er en integreret del af BMT og bygger på en vægtning af hvert spørgsmål og svar i relation til det overordnede emne.

Hvorfor point?

Pointene fungerer som en indikator på børnemiljøets kvalitet set med børnenes øjne. De supplerer resultaterne, som de fremgår af de simple tabeller, der viser børnenes svar på hvert enkelt spørgsmål.

Dermed er det umiddelbart let at spotte, hvor børnemiljøet har det godt, og hvor en indsats kan være påkrævet.

Pointsystemet letter også muligheden for at sammenligne resultaterne fra forskellige undersøgelser og følge udviklingen over længere tid.

Desuden muliggør pointberegningen, at BMT kan anvendes til kommunal benchmarking. Grundlaget for benchmarking er, at resultaterne er sammenlignelige. De forhåndsdefinerede emner er komplekst opbygget med forskelligt antal spørgsmål og med forskellige svarmuligheder. Når sammenligning alligevel er mulig, er det takket være pointsystemet, der omregner i udgangspunktet ulige data, så det er muligt at sammenligne emnerne fra undersøgelse til undersøgelse, fra år til år og på tværs af institutioner.

Læs evt. mere om kommunernes mulighed for benchmarking i vejledningen målrettet kommunalt ansatte der udfører benchmarking på www.bm-termometeret.dk.

Visning af resultater for underspørgsmål

Et underspørgsmål er et spørgsmål, der er udløst af bestemte svar på et andet spørgsmål.

Et bekræftende svar på spørgsmålet: "Er der nogen, der driller dig, så du bliver ked af det?" udløser således bl.a. følgende underspørgsmål: "Hjælper de voksne dig, når du bliver drillet?"

Resultaterne fra børnenes besvarelser af underspørgsmål optræder med et særskilt pointtal i resultatrapporten.

Grunden til, at underspørgsmålene ikke blot regnes med i pointtallet for de emner, de reelt tilhører, er, at det ikke er alle børn, der besvarer underspørgsmålene. Beregningsgrundlaget for de to typer spørgsmål er altså forskelligt, og børnenes besvarelser kan derfor ikke "blandes sammen" under ét pointtal.

I nedenstående skema fremgår det, hvilke spørgsmål der – afhængigt af børnenes svar – kan udløse underspørgsmål:

Når der til spørgsmålet ...	Svares ...	... stilles følgende underspørgsmål:
Er der nogen, der driller dig, så du bliver ked af det?	• Ja	<ul style="list-style-type: none"> Hjælper de voksne dig, når du bliver drillet? Hjælper nogle af de andre børn dig, når du bliver drillet?
Er der nogen af de andre børn, der bliver drillet, så de bliver kede af det?	• Ja	<ul style="list-style-type: none"> Hjælper du andre, når de bliver drillet?

Hvordan fungerer pointberegningen?

Pointberegningen er en integreret del af BMT. Hvert enkelt spørgsmål er vægtet i de forskellige spørgeskemaer ud fra en faglig vurdering af dets betydning for det overordnede emne, som det skal belyse (fx Generel tilfredshed) – og i relation til de øvrige spørgsmål under samme emne. Vægtningen er sat til en talværdi mellem 0 og 3, hvor 3 angiver den største betydning i forhold til det overordnede emne.

På samme måde er hver svarmulighed ved hvert spørgsmål vægtet efter, hvor positiv/negativ den er i relation til det enkelte spørgsmål. Svarmulighederne ved hvert spørgsmål er således blevet tildelt et point fra 1–5, hvor 5 er det mest positive.

Se mere om vægtningen af spørgsmålene i BMT på www.bm-termometeret.dk under 'vejledning'.

Hvordan skal vi "læse" vores point?

Alle emner i BMTs spørgeskemaer repræsenterer helt centrale aspekter af børnenes miljø i daginstitutionen. Derfor er målet for de daginstitutioner, der undersøger børnemiljøet ved hjælp af BMT, selvfølgelig at komme ud med et resultat, der ligger så tæt på 10 point som muligt inden for *alle* de forskellige emner i undersøgelsen.

Når virkeligheden desværre ikke stemmer overens med et sådant mål, er det vigtigt, at man "bruger sin sunde fornuft" i vurderingen af pointniveauet og ikke blindt kaster sig over den laveste score og gør det til sit indsatsområde - på bekostning af andre og måske vigtigere emner.

Det er i den forbindelse altid nødvendigt, at den konkrete kontekst medtænkes, og at der i øvrigt kigges på svarfordelingen på de enkelte spørgsmål under det konkrete emne: Kan der være argumenter for at prioritere et emne, der scorer 7,2 før ét, der kun scorer 4,8?

Det kan fx være hensynet til børnenes trivsel, hvor det måske vurderes, at der er meget alvorlige ting på spil, hvis svar trækker ned på et givet emnes pointtal – på trods af, at dette altså er endt relativt højt.

Eller det kan være et argument af mere praktisk karakter som fx tid, penge, ressourcer osv. Fx vil det jo være oplagt straks at få løst problemer, som kræver en ressourcemæssig lille indsats frem for at udskyde det, indtil alle "store knuder" er løst.

Det kan være en god idé, at der på forhånd drøftes succeskriterier og "smertegrænser" i forhold til hvert enkelt emne. Kan man fx acceptere *ikke* at få 10 point, når det drejer sig om drilleri og mobning? Og kan det måske være acceptabelt kun at score 4,7 point i emnet *Rammer*, hvis der er en ombygning i gang, eller der er udsigt til en større ombygning, som vil bedre forholdene?

Et relativt lavt pointtal inden for et givet emne betyder altså ikke nødvendigvis, at netop dette område udgør det mest presserende problem i børnemiljøet. Der kan godt være andre emner, der scorer højere på skalaen, men som det findes mere påtrængende at få løst.

Pointtallene skal således opfattes som *et fingerpeg* om, hvilke områder af børnemiljøet, der bør dykkes ned i for at afklare, hvilke indsatser der skal sættes i værk og i hvilken rækkefølge. I den sammenhæng vil de simple tabellers procentvise sammentælling af børnenes svar på de enkelte spørgsmål under det pågældende emne kunne nuancere billedet af børnemiljøets tilstand.

Eksempel på pointberegning

Nedenstående emne er et opfundet eksempel med udgangspunkt i konkrete spørgsmål hentet fra BMT. Eksemplet skal illustrere, hvordan pointene beregnes i systemet.

Emne: Drilleri og mobning

Spørgsmål og vægtning	Svar med point			
Er der nogen, der driller dig, så du bliver ked af det? (vægtes 3)	Nej, aldrig eller næsten aldrig (point 5)	Nogle gange (point 2)	Ja, tit (point 1)	
Er der nogen af de andre børn, der bliver drillet, så de bliver kede af det? (vægtes 3)	Nej, aldrig eller næsten aldrig (point 5)	Nogle gange (point 2)	Ja, tit (point 1)	
Har du selv været med til at drille nogen, så de blev kede af det? (vægtes 3)	Nej, aldrig eller næsten aldrig (point 5)	Nogle gange (point 2)	Ja, tit (point 1)	Ved ikke (point 3)
Har du prøvet, at en voksen i børnehaven har gjort dig ked af det med vilje? (vægtes 3)	Nej (point 5)		Ja (point 1)	Ved ikke (point 3)

Nu skal der beregnes minimum- og maksimumscore for hvert spørgsmål. Det sker ved at gange laveste/højeste point med spørgsmålets vægtning, fx:

Spørgsmålet ” Er der nogen, der driller dig, så du bliver ked af det?”:

minimumscore (laveste point 1 x med vægt 3) = **3**

maksimumscore (højeste point 5 x med vægt 3) = **15**

Sådan beregnes også de øvrige spørgsmåls score.

Derefter beregnes **emnets samlede minimum- og maksimumscore**:

Lavest mulig score for emneundersøgelsen ” Drilleri og mobning” er (3 + 3 + 3 + 3) = 12

Højest mulig score for emneundersøgelsen "Drilleri og mobning" er $(15 + 15 + 15 + 15) = 60$

Hvis fx 5 personer har svaret på et spørgeskema, og svarene fordeler sig således:

Spørgsmål	Antal besvarelser fordelt på svarmuligheder			
Er der nogen, der driller dig, så du bliver ked af det?	Nej, aldrig eller næsten aldrig 2	Nogle gange 2	Ja, tit 1	
Er der nogen af de andre børn, der bliver drillet, så de bliver kede af det?	Nej, aldrig eller næsten aldrig 1	Nogle gange 1	Ja, tit 3	
Har du selv været med til at drille nogen, så de blev kede af det?	Nej, aldrig eller næsten aldrig 1	Nogle gange 1	Ja, tit 1	Ved ikke 2
Har du prøvet, at en voksen i børnehaven har gjort dig ked af det med vilje?	Nej 5		Ja 0	Ved ikke 0

Antal besvarelser skal nu ganges med point for hvert spørgsmål gange spørgsmålets vægtning. Fx "Er der nogen, der driller dig, så du bliver ked af det?":

2 (nej besvarelser) $\times 5$ (svarets point) $\times 3$ (spørgsmålets vægtning), altså $2 \times 5 \times 3 = 30$.
Alle pointene for hvert spørgsmål lægges sammen, fx "Er der nogen, der driller dig, så du bliver ked af det":
 $(2 \times 5 \times 3 =) 30 + (2 \times 2 \times 3 =) 12 + (1 \times 1 \times 3 =) 3 =$ i alt **45**.

Gennemsnittet af pointtallene for besvarelserne på spørgsmålet "Er der nogen, der driller dig, så du bliver ked af det" beregnes: Samlet point (45) divideres med antal besvarelser (5), dvs. $45/5 = 9$.

En tilsvarende beregning foretages for alle øvrige spørgsmål, og det **samlede gennemsnitsresultat for emnet "Drilleri og mobning"** fremkommer:
 $(45/5 =) 9 + (30/5 =) 6 + (42/5 =) 8,4 + (75/5 =) 15 = 38,4$.

For til sidst at omregne gennemsnitsresultatet til placering på en skala mellem 0 og 10, tages der afsæt i det mindst mulige antal point for emnet "Drilleri og mobning" (12) og det maksimale antal point (60), der kan gives i emneundersøgelsen:

Det samlede gennemsnits resultat for emnet 38,4 fratrækkes minimum scoren på 12, dette tal divideres med maksimum scoren på 60 minus de 12 minimumpoint. Til sidst ganges tallet med 10 for at placere det på skalaen mellem 0 – 10.

Det betyder, at resultatet af undersøgelsen "Drilleri og mobning" får $(38,4-12) / (60-12) \times 10 = 5,5$ **point** på skalaen 0 – 10, hvor 10 er bedst.

Supplerende litteratur

På DCUM's hjemmeside kan du finde viden og værktøjer til arbejdet med undervisningsmiljø på uddannelsessteder og børnemiljø i dagtilbud: dcum.dk/boernemiljoe

På hovedsiden for Børnemiljøtermometeret kan du finde mere information omkring værktøjet og teste værktøjet: bm-termometeret.dk/

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggende og Servicestyrelsen (2005): *"Informationshåndbog om pædagogiske læreplaner i dagtilbud"*

KL (2008): *"Dagtilbud – et kommunalpolitisk ansvar"*

KL (2010): *"Pixi for kommunalpolitikere. Dagtilbud"*

KL (2010): *"God kvalitet og høj faglighed i dagtilbud"*, Det fælles Kommunale kvalitetsprojekt